

Girişimci Kişilik Özelliklerine Sahip Olmak ile Kendini ve Başkalarını Tanıma (İçsel ve Sosyal) Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Kemalettin Parlak¹

Abstract: The study aims to test the correlation between entrepreneur personality characteristics and intrapersonal intelligence, social (interpersonal) intelligence. The research was conducted in the “tarama” model. In the 2011-2012 education term, 448 highschool students, that attend university preparatory courses in Kadıkoy İstanbul, are determined the levels of entrepreneur personality characteristics, intrapersonal intelligence and social (interpersonal) intelligence. As the data collection method, ““Girişimci Kişilik Özellikleri Ölçeği” developed by Hakan Kuvan and “Çoklu Zeka Envanteri” developed by Y.Özden was used. The data, SPSS package program was applied. The result of this research was reached that there are a meaning ful (significant) and positive correlation between entrepreneur personality characteristics and intrapersonal intelligence, also between entrepreneur personality characteristic and social (interpersonal) intelligence.

Keywords: High school students, entrepreneurship, entrepreneur personality characteristics, intrapersonal intelligence, social (interpersonal) intelligence

Özet: Bu çalışmada, girişimci kişilik özellikleri ile içsel ve sosyal zeka arasında bir ilişkinin varlığı test edilmiştir. Tarama modelinde yapılan araştırmada 2011-2012 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Kadıköy ilçesinde 4 büyük dershanedeki üniversiteye hazırlık kursuna devam eden lise son sınıf öğrencisi 448 kişinin girişimci kişilik özellikleri, içsel ve sosyal zeka seviyeleri belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Hakan Kuvan tarafından geliştirilen

Girişimcilik Özellikleri Ölçeği ve Y.Özden’in geliştirdiği Çoklu Zeka Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise SPSS paket programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, Girişimci (kişilik) özellikleri ile içsel ve sosyal zeka arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, girişimcilik, girişimci kişilik özellikleri, içsel zeka, sosyal zeka

¹ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, kparlak7@gmail.com

Giriş

Günümüz uluslararası alanda rekabet artık askeri alandan çok ekonomik alanda cereyan etmektedir. Ekonomik alanda ise rekabetin oyuncuları girişimcilerdir. Ulusal ekonomilerdeki gelişimin öncüsü olan girişimcilerin ve girişimcilik konusunun anlaşılması bu bakımdan önemlidir. Dolayısıyla, girişimciliğin ne olduğunu bilmek ya da girişimcide olması gereken özellikleri belirlemek gibi konulardaki araştırmalar toplumsal hayatta girişimcilik kültürüne ve toplumsal refaha katkıda bulunacağından değerlidir (Kuvan, 2007).

Girişimci, kâr hedefi için çeşitli riskleri göze alarak üretim faktörlerini bir araya getiren ve sonuçta bir ürün ya da hizmet üretiminin gerçekleşmesini sağlayan kişi olarak tanımlanabilir (Dolgun, 2003). Bu arada, çoğu insan girişimci olmak için para sahibi olmanın yeterli olabileceğini düşünebilir. Fakat gerçek böyle değildir. Kişinin girişimci olabilmesi için para yanında bazı kişilik özelliklerine de sahip olması gerekir. Aksi takdirde, para sahibi olan ve yeni bir işletme kuran herkesi girişimci olarak görmek gibi bir yanılgıya düşülebilir (Avşar, 2007)(Kuvan, 2008). Kaldı ki girişimci kişilik özellikleri diye bir olgunun varlığını girişimci kişiliğin işletmelerde bile etkili olduğunu savunan kişiler de dile getirmektedir(Dobransky, 2002).

Buraya kadar da anlaşılacağı gibi, kişilik özellikleri bireyin girişimci olma niyeti üzerinde etkili bir faktördür (Tanoğlu, 2008). Girişimcileri sıradan insanlardan farklı kılarak kişisel girişimsel becerilerini tamamladığı kabul edilen bazı kişilik özellikleri vardır (Kuvan, 2008).Girişimcilik eğilimi gösteren bireylerin kişilik özellikleri incelendiğinde akademik literatürde daha çok şu kişilik faktörlerine değinildiği görülmektedir: özgüven, motivasyon, risk alma, liderlik, duygusal zeka, empati (Cansız, 2007); başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, yenilikçilik, risk alma, belirsizliğe tolerans, kendine güven (Tanoğlu, 2008); harekete geçirici, ikna gücü olan, risk alan, esnek, yaratıcı, bağımsız, lider, hayal gücü gelişmiş, problem çözme becerisi, başarıma ihtiyacına sahip olma (Gibb, 1987) vs.

Her ne kadar hem kişiliği hem de girişimciliği tanımlamak ve bu kavramlar üzerinde uzlaşmak pek mümkün olmasa da literatüre baktığımızda girişimciliği betimleyen kişilik özellikleri grubunun başarıma güdüsü, risk alma arzusu ve kontrol etme isteği (Chell, Brearley, & Brearley, 1991) veya başarı güdüsü, risk alma eğilimi ve yenilikçilik (Dobransky, 2002) ya da risk alma, yaratıcılık, bağımsızlık arzusu (Tulunay, 2010) gibi unsurlardan oluştuğunu göstermektedir. Bunun yanında, farklı girişimci tiplerinin olduğunu ve bunların farklı kişilik özelliklerine işaret ettiğini savunan

araştırmacılar da vardır (Dobranksy, 2002). Ama araştırmalar, girişimcilik seviyesinin, temel sekiz faktör (risk alabilme, içsel kontrol, yaratıcılık, yenilikçilik, bağımsız olma, özgüven, belirsizliğe tahammül, başarıma ihtiyacı) üzerinden ölçülmeye çalışıldığını ve bu faktörlere yüksek oranda sahip kişilerin girişimcilik eğilimi yüksek kişiler olarak kabul edildiğini göstermektedir. Bu sekiz faktörlü girişimci kişilik yapısı gerek kültürler arasında, gerekse değişik zaman evrelerinde, farklı teknikler kullanılarak araştırılmıştır (Brice, 2002).

Yaptığımız inceleme sonucu, içsel ve sosyal zeka ile girişimci kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi içeren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak, akademik literatürde girişimci kişilik özellikleri ile zeka arasında az sayıda araştırma olduğu gözlenmiştir. Mesela, Sternberg, girişimcilikte pratik zekanın önemli olduğunu belirtir (Sternberg, 2004). Bu arada, Cross ve Travaglione (2003) girişimciler üzerinde yaptığı incelemede girişimcilerin duygusal zekalarını oldukça yüksek olduğunu saptamıştır (Cross & Travaglione, 2003). Bunun yanında, duygusal zekanın girişimciliğin geliştirilmesinde ve oluşturulmasında önemli bir etkisinin olduğunu savunan başka araştırmalar da mevcuttur (Dehkordi, Sasani, Fathi, & Khanmohammadi, 2012).

Öte yandan, zeka ile ilgili literatüre H.Gardner tarafından kazandırılan içsel zeka kavramı **insanın kendini anlaması**, kim olduğunu, zayıf ve güçlü yönlerini, isteklerini, duygularını fark etmesi ne zaman nasıl davranacağını bilmesi ve bu doğrultuda yaşamını planlama ve yönlendirme yeteneği olarak görülmektedir. Bu zekası gelişmiş bireyler kendi

duygularıyla nasıl baş edebileceğini bilme, kişisel problemlerini çözme, kendi hedeflerini belirleme, disiplinli olma, kendine güvenme gibi özellikleri gelişmiş kişilerdir (Saban, 2002) (Kurt, 2009). Yalnız çalışmaktan hoşlanır. Kendi iç dünyasında yaşar. Hedefler oluşturma ve hayallerden zevk alır. Yaşamında motivasyon kaynağı hedefleridir (Gardner, 2004).

Gardner'ın gündeme getirdiği bir diğer zeka olan Sosyal (kişiler arası) zeka ise, insanlarla ilişki kurma, onları anlama, güdüleme ve davranışlarını yorumlama yeteneklerini içermektedir (Gardner, 2004). **Bireyin karşısındakini anlaması** ve kendisini anlatması esasına dayanan bu zekâ türü; kendini ifade etme, diğer kişilerin duygu ve düşüncelerini analiz etme, onlara empati ve duyarlılıkla yaklaşma gibi yeteneklerden oluşur (Shephard, 2004'den Aktaran Gürel ve Tat, 2010). Bu zeka etkili dinleme ve konuşma, sözsüz iletişim becerilerini etkili bir şekilde kullanabilme, grupla işbirliği içinde çalışabilme, empatik davranabilme, sinerji yaratma ve sürdürme gibi etkinleri kapsar. İnsanlarla iletişim ve ilişki kurma yeteneğini ifade eden sosyal zekâ; bireylere liderlik, yönetim ve organizasyon ile adaptasyon gibi avantajlar

sunmaktadır(Gürel & Tat, 2010). Bunun yanında, Behjat (2012) İran'da yabancı dil bölümünde okuyan üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir incelemede, hem içsel hem de kişiler arası zeka ile yabancı dil öğrenme arasında ilişki olduğunu belirlemiştir; erkek öğrencilerin içsel, kız öğrencilerin ise kişiler arası (sosyal) zekalarının yüksek olmasının dil öğrenmede daha iyi olmalarına destek olduğunu bulgulamıştır (Behjat, 2012).

Girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olan temel faktörlerin neler olabileceği ve bu doğrultuda bireylerin girişimci olarak niteliklerinin ne olduğu hususları öncelikli olarak ele alınması gereken konulardır. Bu kapsamda yapılan araştırmalar başarılı olan girişimcilere atfedilen bazı temel özellikleri ortaya çıkarmıştır. Fakat, girişimci kişilik özelliklerinin sürekli incelenmesi ve farklı araştırmalarla literatürün zenginleştirilmesi girişimcilik kavramının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır (Littunen, 2000). Girişimcilikle ilgili yapılan araştırmalarda girişimci kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılmasına yönelik incelemeler de önemli bir katkı sağlamaktadır. Zira, kişilik, girişimcilik sürecinin başlangıç noktasını oluşturan niyeti etkilemekle kalmayıp sürecin başarıyla devam etmesinde de önemli role sahiptir (Tanoğlu, 2008).

Bu çalışmada, girişimci kişilik özellikleri ile içsel ve sosyal zeka arasında bir ilişkinin var olup olmadığı test edilmeye çalışılmıştır. Amaç, girişimci kişilik yapısının anlaşılmasına biraz daha katkı sunmaktır.

Yöntem

Araştırma, 2011-2012 öğretim döneminde İstanbul ili Kadıköy ilçesinden rastgele seçilen 6 dershanede tarama modelinde uygulanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1-Girişimci kişilik özellikleri ile içsel zeka arasında bir ilişki var mıdır?

2-Girişimci kişilik özellikleri ile sosyal zeka arasında bir ilişki var mıdır?

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasındaki lise son sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Kadıköy ilçesinde bulunan ve tesadüfi olarak seçilen 6 üniversiteye hazırlık dershanesindeki 448lise son sınıfı öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin elde edilmesinde iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır:

1-Girişimcilik Özellikleri Ölçeği: Bu ölçek, Hisrich ve Peters'ın girişimci özellikleri ölçeği geliştirilerek Hakan Kuvan tarafından oluşturulmuştur. Kuvan bu ölçeği "Örgün ya da Yaygın Eğitimin Girişimciler Üzerindeki Etkileri (Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Uygulama)" isimli uzmanlık çalışmasında kullanmıştır. Ölçekte yer alan girişimci kişilik unsurları (boyutları, faktörleri) şunlardır: Oto kontrol, bağımsız olma, risk alma, belirsizliğe tahammül, başarı ihtiyacı, kendine güven, yenilikçilik. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı) $\alpha = 0,942$ olarak belirtilmiştir (Kuvan, 2008).

2-Çoklu Zeka Envanteri: Araştırmada öğrencilerin içsel ve sosyal zeka durumlarını saptamak için Y.Özden(Özden, 2003) tarafından geliştirilen ve Mine Müftüler'in de uzmanlık çalışmasında kullandığı çoklu zeka envanterinden yararlanılmıştır. Envanterin güvenilirlik katsayısı 0,86 olarak belirtilmiştir (Müftüler, 2008).

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesi ile ilgili olarak aşağıdaki istatistiksel analizler yapılmıştır:

1. Öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini, içsel ve sosyal zeka düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır.

2. Öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ile içsel ve sosyal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin varlığını belirlemek için korelasyon analizi kullanılmıştır

Bulgular ve Yorum

Yaptığımız inceleme sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

1-İçsel zeka ile girişimci kişilik özellikleri arasında 0.304 oranında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.01$). Bu durum, aşağıdaki tablolarda da gösterilmektedir (Tablo1A, Tablo1B)

Tablo1A: Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Std. Sapma	N
İçsel zeka	32,3951	5,72038	448
Girişimcilik	119,1496	11,45724	448

Tablo1B: Korelasyon

İçsel zeka	Pearson Korelasyon	1	,304**
	Sig. 2-Uçlu)		,000
	N	448	448
Girişimcilik	Pearson Korelasyon	,304**	1
	Sig. 2-Uçlu)	,000	
	N	448	448

2-Sosyal zeka ile girişimci kişilik özellikleri arasında 0.256 oranında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.01$). Bu durum, aşağıdaki tablolarda da gösterilmektedir (Tablo2A, Tablo2B)

Tablo2A: Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Std. Sapma	N
Sosyal Zeka	35,8594	5,72645	448
Girişimcilik	119,1496	11,45724	448

Tablo2B: Korelasyon

Sosyal Zeka	Pearson Korelasyon	1	,256**
	Sig. 2-Uçlu)		,000
	N	448	448
Girişimcilik	Pearson Korelasyon	,256**	1
	Sig. 2-Uçlu)	,000	
	N	448	448

Sonuç ve Öneriler (Değerlendirmeler)

Yaptığımız incelemede, kendini ve başkalarını tanıma becerisi (içsel ve sosyal zeka) ile girişimci kişilik özellikleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin var olduğu sonucunun çıkması aşağıdaki şekillerde yorumlanabilir:

a-Girişimci kişilik özelliği ile içsel ve sosyal zekanın anlamlı bir ilişki göstermesi (biri arttıkça diğ erinin de artıyor olması) girişimci kişiliğe sahip bireyler hem kendilerini hem de başkalarını tanıma, anlama, ilişki kurma, değerlendirme, hedef belirleme, disiplinli olma, kendinin ve başkalarının güçlü/ zayıf yönlerini anlama, kendini ve başkalarını fark etme, yönetme, liderlik yapma gibi pek çok konuda avantaj sağlayabilir.

b-Yaptığımız incelemede, içsel ve sosyal zeka güçlendikçe (arttıkça) girişimci kişilik özelliklerinin güçlenmesi girişimcilik ile ilgili **her türlü eğitim programlarında içsel ve sosyal zekanın geliştirilmesine de yer verilmesinin** anlamlı olacağını göstermektedir.

c- Türk Eğitim Sistemi'nin 2004 yılında İlköğretim programlarında çoklu zeka anlayışını benimsemesin; buna paralel olarak içsel ve sosyal zekanın da diğer zekalar gibi değerli görülmesi ve bu doğrultuda da hedefler konmasının (Kırıcı, 2009) yerinde bir karar olduğu; ve de girişimci kişiler yetişmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

d-Son olarak, bu incelemeden hareketle, girişimci kişilik tipi ile ilgili araştırmalarda konunun içsel ve sosyal zeka ile ilgili boyutlarının da dikkate alınmasının uygun olacağı söylenebilir.

Kaynakça

Avşar, M. (2007). *Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesi'nde Bir Uygulama*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Çalışması.

Behjat, F. (2012). Interpersonal and intrapersonal intelligences: Do they really work in foreign-language learning? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 32, 351 – 355.

Brice, J. (2002). *The Role of Personal Dimension and Occupational Preferences on The Formation of Entrepreneur Intention*. Unpublished Doctorate Dissertation, Department of Management and Information Systems, Mississippi State University.

Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Çalışması. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

Chell, E., Brearley, H., & Brearley, S. (1991). *The Entrepreneurial Personality*. New York: Routledge.

Cross, B., & Travaglione, A. (2003). The untold story: Is the entrepreneur of the 21. century defined by emotional intelligence. *The international journal of organizational analysis*, volume 11, no:3, s.221-228.

Dehkordi, A. M., Sasani, A., Fathi, M., & Khanmohammadi, E. (2012). Investigating the Effect of Emotional Intelligence and Personality Traits on Entrepreneurial Intention

Using the Fuzzy DEMATEL Method. *International Journal of Business and Social Science*, Vol. 3 No. 13, s.286-296.

Dobranksy, D. (2002). *Doctoral Thesis on A Discriminant Analysis of Entrepreneurial Personality Characteristics for Each of Three Generational Cohorts: The Silent Generation, The Baby Boomers And Generation X*. Pitsburg: University Of Pittsburg.

Dolgun, U. (2003). *Girişimcilik*. İstanbul: Alfa-Aktüel Kitapevi.

Gardner, H. (2004). *Zihin Çerçevesleri. Çoklu Zeka Kuramı. Çeviren: Ebru Kılıç*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Gibb, A. (1987). Enterprise Culture-Its Meaning and Implications for Education and Training. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 4, 7-42.

Gürel, E., & Tat, M. (2010). Multiple Intelligence Theory: From Unitary Intelligence Conception to Multiple Intelligence Approach. *The Journal of International Social Research*, Volume 3 / 11, s.336-356.

Kırcı, M. (2009). *Ortaöğretim Fen Bölümü Öğrencilerinin Çoklu Zeka Kuramına Göre Zeka Alanlarıyla Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Uzmanlık Çalışması.

Kurt, M. (2009). *Lise 11.Sınıf Biyoloji Dersi Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler Konusunda Uygulanan Çoklu Zeka Kuramının Öğrencilerin Başarısına Etkisi, Yayınlanmamış Uzmanlık Çalışması*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kuvan, H. (2007). *Türk Girişimcilerinin Yaşam ve Çalışma Değerleri, Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Çalışması.

Kuvan, H. (2008). *Örgün ve Yaygın Eğitimin Girişimciler Üzerindeki Etkileri (Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Uygulama)*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.

Littunen, H. (2000). Entrepreneurship And The Characteristics Of The Entrepreneurial Personality. *International Journal Of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol 6, No 6, 295-309.

Müftüler, M. (2008). *Muğla Üniversitesi'nde Okuyan Öğrencilerin Çoklu Zeka Alanlarına Göre Rekreasyon Tercihlerinin Belirlenmesi*. Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Çalışması.

Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Pishghadam, R. (2009). Emotional and verbal intelligences in language learning. *Iranian Journal of Language Studies*, 3, s.43–64.

Saban, A. (2002). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Shepard, S. J. (2004). Multiple Ways of Knowing: Fostering Resiliency Through Providing Opportunities for Participating in Learning. *in Reclaiming Children and Youth*, Vol.: 12, No: 4, Winter, s.210-216.

Sternberg, R. (2004). Successful intelligence as a basis for entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 19, s. 189–202.

Tanoğlu, S. (2008). *Kişilik Özelliklerinin Girişimci Olma Niyeti Üzerine Etkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Davranış Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.

Tulunay, L. (2010). *Girişimciliği Etkileyen Faktörler ve Girişimci Profili: İstanbul, Kayseri, Van örnekleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Organizasyon ve Örgütsel Davranış Bilim Dalı, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.